

Nr 56

Utlåtande i anledning av motioner angående turistnäringen.

I de likalydande motionerna I: 669 av herr *Strandberg* och II: 842 av herr *Nordgren m. fl.* yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte enligt i motionerna angivna riktlinjer låta utreda den svenska turistnäringens förutsättningar.

Yttrande över motionen har av utskottet inhämtats från Svenska turisttrafikförbundet.

Motionerna

I 1968 års finansplan framhålles att det är en viktig uppgift för den ekonomiska politiken att bevara jämvikten i bytesbalansen. Mot bakgrund härav fäster motionärerna uppmärksamheten på turistnettot, som under 1960-talet fortlöpande utvecklats i negativ riktning. De rekommenderar åtgärder dels för att söka få svenskarna att i ökad utsträckning tillbringa sin semester inom landet, dels för att söka få en ökad ström av utländska turister till Sverige. Utöver lokaliseringsstöd och garantilån till turistanläggningar rekommenderas säljfrämjande åtgärder, såsom turistkampanjer och turistinformation. En utvidgad samverkan mellan de skandinaviska länderna på turismens område förordas även.

Uppgifter i anslutning till motionerna

Turistnettot

Bytesbalansen, som årligen redovisas för riksdagen i finansplanen och den reviderade finansplanen, innefattar ett turistnetto, utgörande saldot av svenska turisternas utgifter utomlands och utländska turisternas utgifter i Sverige. Turistnettot — som beräknas av riksbanken på grundval av handeln med resevaluta, en beräkning som givetvis är behäftad med en viss osäkerhet — har under 1960-talet utvecklats på följande sätt:

År	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Turistnetto (milj. kr.)	—192	—272	—368	—416	—587	—741	—920	—1100 (prognos)

Uppgifterna för åren 1967 och 1968 är hämtade ur den reviderade finansplanen för år 1968 och skiljer sig därför från de i motionerna lämnade upp-

gifterna. Det för år 1967 angivna underskottet har framkommit genom att de svenska turistutgifterna beräknats till 1 480 milj. kr., medan de utländska turisternas utgifter i Sverige beräknats till 560 milj. kr.

Statligt stöd till turistnäringen

Under tionde huvudtiteln anvisas årligen medel till Svenska turisttrafikförbundet och till Sveriges andel i utgifterna för en av Danmark, Norge och Sverige gemensamt finansierad turistkampanj i Amerikas förenta stater. För viss försöksverksamhet i frågor som rör den inrikes turisttrafiken uppbär Turisttrafikförbundet sedan budgetåret 1965/1966 medel från tionde huvudtitelns kommittéanslag. Totalt har i riksstaten för budgetåret 1968/69 för de här angivna ändamålen beräknats icke fullt 4 milj. kr. Till turisthotellverksamheten lämnar staten stöd i form av kreditgarantier för lån till anläggningar. Lokaliseringsstöd kan inom stödområdet utgå för ny-, till- eller ombyggnad av turistanläggning, om stödet kommer glesbygdsområdena till godo. Ur fonden för friluftslivets främjande, till vilken medel årligen avsätts ur ett anslag på tionde huvudtiteln, lämnas bidrag till friluftsgårdar, semesterbyar, vandrarhem m. fl. anläggningar. Därutöver förekommer utgifter för de anordningar för friluftsliv och turism som domänverket vidtar på statens marker, för byggande av småbåtshamnar, i vissa fall för administration av friluftsverksamhet, m. m.

1964 års turisttrafikutredning

På hemställan av Svenska turisttrafikförbundet tillkallade chefen för handelsdepartementet i januari 1964 en sakkunnig för att utreda frågan om åtgärder för planering och samordning av verksamheten på den inrikes turisttrafikens område. Denna utredning, benämnd 1964 års turisttrafikutredning, avlämnade den 14 oktober 1966 betänkandet »Turisttrafiken i Sverige» (stencil H 1966: 2).

I betänkandet redogörs inledningsvis för det svenska turistväsendets organisation. Därvid belyses Svenska turisttrafikförbundets, Svenska turistföreningens samt andra centrala, regionala och lokala organisationers verksamhet och inbördes samarbete. Vidare lämnas en översikt över statens stöd till turismen. Kommunernas insatser för turismen redovisas på grundval av en sommaren 1964 företagen enkät bland landets alla kommuner. Synpunkter på vilka uppgifter som skulle kunna tillkomma en central basorganisation för turismen har framkommit genom specialundersökningar, vilka utförts av Svenska turisttrafikförbundet, och genom intervjuer med olika intressenter. Vissa uppgifter ges om turismens organisation i andra länder, främst de nordiska länderna. Efter en beskrivning av en central basorganisations arbetsuppgifter utmynnar betänkandet i ett förslag till organisation och finansiering. Som arbetsuppgifter anges allmänna samordningsfrågor, information, rådgivning och konsultation, utbildningsverk-

samhet, trycksaksplanering och distribution samt utredningar och statistik. Utredningen betecknar dessa uppgifter som angelägna och anför att de bör administreras inom ett centralorgan för turismen. Två tänkbara organisatoriska lösningar diskuteras, nämligen att uppgifterna anförtros åt ett nytt, självständigt organ och att de inordnas under Svenska turisttrafikförbundet. Enligt utredningens mening talar övervägande skäl för den senare lösningen. Kostnaderna för denna beräknas för ett första budgetår till 570 000 kr.

Betänkandet har remissbehandlats. I årets statsverksproposition (prop. 1 bil. 12 s. 48) erinrade chefen för handelsdepartementet om att viss försöksverksamhet i frågor rörande den inrikes turisttrafiken inletts redan under utredningens gång. Innan slutlig ställning tas till utredningens förslag borde enligt departementschefens mening ytterligare erfarenheter vinnas genom fortsatt försöksverksamhet under budgetåret 1968/69.

Kommittén för semesterspridning

Frågan om spridning av semestrarna över längre tidrymd har utretts av kommittén för semesterspridning, som i december 1967 avgav betänkandet »Semesterspridning» (SOU 1967: 61). I direktiven betonades olägenheterna bl. a. för turistnäringen av den rådande koncentrationen av semestrarna till ett fåtal högsommarveckor.

Kommittén har studerat bl. a. semesterspridningsfrågans behandling i andra länder, den rådande semesterförläggningen i Sverige, semesterförläggningens betydelse för turistnäringen och trafiken samt förekomsten av intern semesterspridning inom vissa företag och branscher. Den har fört överläggningar med ett antal arbetsgivar- och fackförbund och med ett antal företag och statliga affärsverk. Sammanfattningsvis har kommittén ansett sig kunna konstatera att en viss utveckling, betingad framför allt av företagsekonomiska faktorer, pågår mot användning av semesterförläggningssystem som innebär ökad allmän spridning av semestrarna, att emellertid såväl det allmänna som de centrala organisationernas möjligheter att påverka denna utveckling praktiskt sett är mycket små samt att de skäl som i övrigt talar för ökad semesterspridning inte har tillräcklig tyngd för att motivera att det allmänna vare sig direkt eller genom rekommendationer till arbetsmarknadens parter försöker åstadkomma styrning av semestrarnas förläggning.

Betänkandet har utnyttjats i informationssyfte men i övrigt icke föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Skrivelser från Svenska turisttrafikförbundet

Remissyttrande över motionerna

Svenska turisttrafikförbundet framhåller att förbundet visserligen inte vill se turismen som en isolerad företeelse i bytesbalansen men har sökt att

på olika sätt medverka till åtgärder som resulterar i större turistinkomster. Förbundet har under de båda senaste åren inriktat sig på en starkt kommersialiserad verksamhet i syfte att tillsammans med olika intressenter inom turistnäringen genom samordnade turistaktioner på några få marknader åstadkomma ett ökat utländskt resande till vårt land.

Det har därvid lyckats förbundet att åstadkomma en promotionsbudget på totalt ca 1 milj. kr. Av detta belopp har förbundet av statsmedel satsat 400 000 kr., medan resten satsats av ett 60-tal kommersiella intressenter.

Att döma av de siffror som redovisats för 1967 och de tendenser som kommit till synes i 1968 års utländska resande verkar det, säger förbundet, som om dessa samordnade turistaktioner, vilka i Europa koncentrerats till Danmark, Finland, Storbritannien och Förbundsrepubliken Tyskland, haft en viss effekt. Förbundet kommer därför att öka ansträngningarna att samordna den svenska turistaktiviteten på de marknader som de kommersiella intressenterna bedömer möjliga att med framgång bearbeta.

Vad gäller möjligheterna till skandinaviskt samarbete i fråga om turismen pekar förbundet på den samverkan som nu äger rum inom Nordiska turisttrafikkommitténs ram. Denna samverkan har lett till att gemensamma skandinaviska turistkontor upprättats i Schweiz och Italien samt i New York och Los Angeles. Sedan lång tid har, påpekas det, för den gemensamma nordiska turistinformationen i USA speciella medel anvisats av de nordiska regeringarna. Beloppet har hittills uppgått till sammanlagt 70 000 dollar. Genom en ökning av bidragen under budgetåret 1967/68 beräknas den summa som fortsättningsvis kommer att stå till förfogande uppgå till cirka 100 000 dollar.

Förbundet meddelar även att det har ägnat betydande uppmärksamhet åt frågan om åtgärder för att söka förmå svenskarna att i större utsträckning förlägga sin semester inom landet. En kommitté inom förbundet har lagt fram ett principförslag till inrikesaktion, och ett marknadsföretag har senare på förbundets uppdrag utarbetat en helt färdig plan. En sådan aktion skulle enligt det föreliggande förslaget avse en satsning på minst 1 milj. kr. per år och omfatta en tidsperiod av minst tre år. Även i detta fall har en kombination av statliga och privata insatser bedömts utgöra en förutsättning för att aktionen skall komma till stånd.

Turisttrafikförbundet säger sig dela den i motionerna uttryckta uppfattningen att åtgärder måste vidtas för att i den rådande situationen aktivera svensk turistnäring både inom och utom landet. En del åtgärder har, framhålls det, redan vidtagits, men en rad problem återstår att lösa. Förbundet uttalar avslutningsvis att det med tillfredsställelse hälsar motionärernas tankegångar om en allmän utredning av den svenska turistnäringens förutsättningar.

Skrivelser till chefen för handelsdepartementet

I två skrivelser den 9 oktober 1968 till chefen för handelsdepartementet har *Svenska turisttrafikförbundet* upptagit frågor om vissa anslag till förbundet för budgetåret 1969/70.

I den ena skrivelsen anhålles om medel till en inrikesavdelning vid förbundets kansli med centrala uppgifter inom det inrikesturistiska marknadsföringsområdet. Den försöksverksamhet på området som förbundet med hjälp av särskilda anslag bedrivit alltsedan budgetåret 1965/66 har, framhålles det, undan för undan fått en alltmer konkret inriktning och består i dag till väsentlig del av direkt rådgivning till de med kommunala medel och landstingsmedel arbetande lokala och regionala turistorganisationerna. Med anledning av de ökade befogenheter inom turistväsendet som kommunerna enligt särskild lag fått fr. o. m. den 1 juli 1968 har, meddelas det, Svenska kommunförbundet beslutat anställa expertis som kan svara för rådgivning till kommunerna i frågor som avser investeringar i turistanläggningar, lönsamhetskalkyler o. d. I skrivelsen redovisas olika utredningar och marknadsföringsåtgärder avseende svenska turistobjekt. Förbundets styrelse har i september 1968 beslutat att omorganisera förbundet helt efter marknadsmässiga principer. Härigenom anses det bli möjligt att på ett rationellt sätt inplacera inrikesuppgifterna i organisationens allmänna verksamhet. Den utbyggnad för vilken anslag begäres är avsedd att tillgodose syften som angivits av 1964 års turisttrafikutredning. Förbundet understryker att en rad organisationer som verkar på inrikesturismens område — bl. a. också Svenska kommunförbundet — är representerade inom förbundet och därigenom skapar en bred bas för dess agerande.

I den andra skrivelsen begärs ett bidrag för att skapa förutsättningar för en samordnad inrikeskampanj under år 1970. Denna planeras ske med förebild i de utländska kampanjer som i förbundets regi genomförts inför sommarsäsongen 1968. Det framhålles att de svenska turistanläggningarna till mer än 80 procent är beroende av svenska gäster och att de har en stor outnyttjad kapacitet under låg- och mellansäsong.

Utskottet

En av utgångspunkterna för motionärernas önskemål om en utredning av den svenska turistnäringens förutsättningar är den under 1960-talet år för år fortskridande negativa utvecklingen av bytesbalansens turistnetto. Denna utveckling har i främsta rummet betingats av en kraftig ökning av svenska turisternas utgifter utomlands, vilken icke motsvarats av en likartad ökning av utländska turisternas utgifter i Sverige. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att — såsom Svenska turisttrafikförbundet också framhåller i sitt remissyttrande — turistnettot inte bör bedömas isolerat. Att vissa länders bytesbalans kan uppvisa ett stort positivt eller negativt

turistnetto har ett naturligt samband med det växande internationella utbytet av varor och tjänster, baserat bl. a. på en specialisering med hänsyn till de olika ländernas produktionsförutsättningar. Att söka åstadkomma en förändring av turistnettot i positiv riktning framstår alltså icke som något självständigt mål men kan vara ett naturligt och i vissa lägen kanske ofrånkomligt inslag i strävan efter jämvikt i bytesbalansen.

Oavsett vad nu sagts kan givetvis, såsom motionärerna också påpekar, goda skäl av både ekonomisk och annan natur anföras för åtgärder i syfte att öka omsättningen inom den svenska turistnäringen och allmänt förbättra förutsättningarna för turism inom Sverige. Särskilt betydelsefullt torde vara att försöka förlänga de säsonger under vilka de svenska turistanläggningarna utnyttjas, detta såväl för att öka avkastningen av det investerade kapitalet som för att få till stånd en jämnare sysselsättning inom turistnäringen. Utskottet kan alltså i väsentliga avseenden ansluta sig till de synpunkter som motionärerna anfört.

Av den redogörelse som lämnats ovan framgår att ett statligt intresse för turistnäringens utveckling kommit till uttryck på flera sätt. Ekonomiskt stöd lämnas i olika former till skilda ändamål inom turistväsendet. En särskild sakkunnig har utrett frågan om åtgärder för planering och samordning av verksamheten på den inrikes turisttrafikens område och framlagt betänkande i detta ämne år 1966. I avvaktan på slutligt ställningstagande till utredningens förslag har medel ställts till förfogande för viss försöksverksamhet i Svenska turisttrafikförbundets regi. Frågan om spridning av semestrarna över längre tidrymd har varit föremål för speciell utredning.

Svenska turisttrafikförbundet, som på olika sätt verkar för utveckling av landets turistväsen och vari såväl landsting och primärkommuner som privata organisationer och enskilda personer är medlemmar, har — såsom framgår av ovan redovisade skrivelser från förbundet — på senare tid utvidgat sin aktivitet både vad gäller turistaktioner utomlands och vad gäller befrämjande av inrikesturismen. I nyligen ingivna anslagsframställningar har förbundet anhållit om medel för inrättande av en inrikesavdelning vid förbundets kansli och för en samordnad inrikeskampanj under år 1970. Det ökade intresse som på kommunalt håll visas för turistväsendet har bl. a. tagit sig uttryck i att Svenska kommunförbundet beslutat anställa expertis för rådgivning till kommunerna i frågor på turismens område.

Enligt det ovannämnda år 1966 framlagda utredningsförslaget skulle en av staten finansierad central basorganisation för turismen inrättas och få till uppgift att svara för allmän samordning, information, rådgivning, utbildning m. m. samt utredningar och statistik. Uppgiften skulle anförtros antingen åt Svenska turisttrafikförbundet eller åt ett nytt, självständigt organ. Utredningens förslag såväl som Turisttrafikförbundets senaste anslagsframställningar prövas vid den nu pågående budgetbehandlingen inom

statsdepartementen. Kungl. Maj:ts ställningstagande till de framlagda förslagen kan således väntas bli presenterat för riksdagen i början av år 1969.

Vad nu sagts ger enligt utskottets uppfattning vid handen att frågan om den svenska turistnäringens förutsättningar är föremål för ett betydande intresse från både statligt och kommunalt håll. Frågan om en organisatorisk reform, innebärande ett ökat statligt engagemang, är för närvarande under prövning. Temporära åtgärder för att befrämja den inrikes turisttrafiken har vidtagits, och nya projekt på detta område har aktualiserats från Turisttrafikförbundets sida. Med hänsyn till det läge vari frågan sålunda befinns sig anser utskottet det för närvarande icke aktuellt att påkalla en särskild utredning rörande den svenska turistnäringens förutsättningar. Utredningsarbete på detta område framstår redan nu som en väsentlig uppgift för existerande samordningsorgan, och detta förhållande kan bli än mer markerat efter en eventuell organisatorisk reform.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet,

att riksdagen avslår motionerna I: 669 och II: 842.

Stockholm den 29 oktober 1968

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Lundin (s), Enarsson (h), Larfors (s)*, Lundberg (h)*, Österdahl (fp) och Wikberg (cp);

från andra kammaren: herr Regnéll (h), fru Renström-Ingenäs (s), herrar Berglund (fp)*, Franzén i Motala (s), Börjesson i Glömminge (cp), Bengtsson i Landskrona (s), Larsson i Umeå (fp) och fru Hörnlund (s)*.

---

* Ej närvarande vid justeringen.